

Projecte d'una nova campana «Carme» i d'adequació dels altres bronzes del campanar de Santa Maria de Mataró

Dossier de premsa d'inici de l'execució. 06/11/2023

Mataró restaura les seves campanes i en preserva el toc manual

COL·LABORA:

Església Arxidiocesana
de Barcelona

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Campaners
de Santa Maria
de Mataró

Ajuntament
de Mataró

Mataró inicia les obres del *Projecte de rehabilitació funcional del campanar de la basilica de Santa Maria*, que inclouen la fosa d'una nova campana «Carme» i la renovació de tots els elements de subjecció i contrapès de les altres.

Es tracta de l'actuació més important feta al campanar des del segle passat i permetrà restituir el repertori històric i garantir la continuïtat del toc manual de campanes, declarat com a Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat per la UNESCO i amb un llarg arrelament a la ciutat.

La finalitat de la rehabilitació proposada és la de revertir les disfuncions i les patologies constatades en els bronzes de la basilica, fer que el campanar recobri plenament la seva dimensió instrumental i recuperi anteriors elements patrimonials físics i d'altres d'immaterials.

Les campanes de Santa Maria

- El campanar la basílica parroquial de Santa Maria, a Mataró, consta de cinc campanes litúrgiques a la sala de campanes i dues de civils (les de les hores) al seu cimbori.
- A diferència d'altres municipis, a Mataró s'ha mantingut la pràctica del repic manual de campanes al llarg dels darrers segles i fins a l'actualitat.
- Des de fa més de 40 anys i arran de la desaparició de la figura del campaner d'ofici, un grup de campaners voluntaris s'encarrega d'executar els repics manuals propis de les festes de tot l'any litúrgic, amb més de 80 repicades anuals.

El perquè de la intervenció

- El 2017 es constata l'esquerda progressiva de la campana de mar, la «Carme», que obliga a paraitzar-la. S'inicia llavors l'estudi i els preparatius del procés que desemboca en aquestes obres.
- De l'anàlisi de la situació de la resta de bronzes en surt la necessitat d'una intervenció integral en totes les campanes, per aturar al seu deteriorament progressiu.
- Les alteracions funcionals del campanar de Santa Maria són degudes al pas del temps i les seves inclemències, però també a factors contraproductius de les intervencions sobre les campanes i el campanar que es van fer al segle passat.
- El Museu Arxiu de Santa Maria conserva la còpia d'una consuetat de 1927 que detalla els antics tocs propis de la parròquia. El document és una pauta històrica que permet recuperar repics mataronins arrelats de fa segles.

El criteri històric i científic

- La intervenció fa possible una restitució plena de les campanes, garantir la continuïtat dels repics manuals i ressaltar els valors singulars del campanar des del punt de vista històric, arquitectònic i etnogràfic.
- Amb les operacions previstes, l'estudi documental i les tècniques reintroduïdes, la ciutat podrà recuperar els repics genuïns i la tècnica característica dels campanars catalans, amb trets distintius mataronins.
- Tota el projecte compta amb l'assessorament del major expert en campanologia del país, el Dr. Francesc Llop i Bayo, de la Catedral de València, col·laborador de diferents institucions públiques i de programes

internacionals per a la restauració de campanars, reintegració de bronzes i recuperació de tocs tradicionals.

La nova «Carme»

- La nova campana «Carme», que substituirà l'actual que data de 1954, tindrà les decoracions i inscripcions idònies i s'encarregarà a un mestre campaner de Cantàbria. Inclourà un relleu de la Mare de Déu i un altre de l'escut de Mataró. També conservarà una epigrafia que té antecedents des del segle IX.
- Mantindrà la forma, les dimensions i un pes equivalents: 86 cm de diàmetre de boca, 73 cm d'altura i un pes aproximat de 400 kgs. També conservarà la sonoritat original, fruit d'un estudi acústic realitzat, per bé que es dissenyarà amb una concepció contemporània.
- Com la resta de campanes, serà oportunament exposada primer a peu de campanar i beneïda abans de la seva instal·lació a la torre.

Objectiu: recuperar l'instrument i els tocs propis

- La intervenció integral considera el campanar com un tot instrumental, que forma una unitat orgànica, simbòlica i instrumental, i que comporta un important patrimoni que cal salvaguardar.
- El procés de rehabilitació permetrà una millora des del punt de vista sonor i també conceptual, a més de l'esmentada restitució de tocs manuals desapareguts.
- Amb les operacions projectades es podran destriar els tocs litúrgics dels civils, amb l'execució automàtica d'alguns dels primers i un nou plantejament dels segons mitjançant malls accionats per gravetat.

Mataró i el Patrimoni Cultural Immaterial

- El toc manual de campanes va ser proclamat com a Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat per la UNESCO l'any passat.
- La popularitat de les campanes de Santa Maria i dels seus repics manuals a la ciutat s'evidencia especialment en dates assenyalades com Les Santes, quan concentren l'atenció d'alguns actes principals.
- Un altre indicador és l'èxit reiterat de les jornades de portes obertes que es fan cada any al campanar de la basilica, organitzades conjuntament pel Museu Arxiu i l'Ajuntament, amb motiu de les Jornades Europees de Patrimoni o per la festa de la Candelera.

- Un dels objectius del projecte que es presenta és poder ampliar el programa de visites com a mitjà de facilitar a tothom el coneixement del valor patrimonial del campanar.

Les actuacions al detall

El projecte executiu inclou les següents actuacions:

- Fosa de la nova campana «Carme».
- Desmuntatge, transport a taller i tornada a lloc de les altres quatre campanes litúrgiques.
- Proveïment i col·locació de jous i capçals de fusta a totes campanes d'ús litúrgic, substituint els d'ara, que són de ferro. Els nous seran de braç recte, anàlegs als que ja havien existit al temple abans de la Guerra Civil, quan van desaparèixer totes les campanes dedicades al culte.

A l'esquerra, imatge actual de la campana «Carme». Al centre, campana «Miquela» abans de la seva desaparició durant la Guerra Civil. A la dreta, exemple de campana amb jou i capçal de fusta, similar als que es fabricaran i col·locaran a les campanes litúrgiques del campanar.

- Construcció de nous batalls i muntatge d'altres elements funcionals.
- Tancaments acústics de la cel·la de campanes.

El pressupost i l'aportació de les administracions

- El cost previst de les intervencions, que ja disposen de la llicència urbanística i de totes les aprovacions i permisos necessaris, s'estima en més de 100.000 €
- D'aquests, 44.000 € els aporta del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en el marc de la convocatòria de subvencions per a immobles de notable valor cultural.
- L'Ajuntament de Mataró hi aportarà uns altres 44.000 euros.

La implicació ciutadana

- Des de Santa Maria s'iniciarà una campanya de captació de patrocinis d'empreses i de recollida d'aportacions personals que permeti completar el finançament de totes les intervencions previstes.
- En ser la parròquia la destinatària de les donacions, totes les aportacions podran tenir deduccions fiscals.
- Conjuntament amb la intervenció i la campanya de finançament, s'emprenen diferents accions comunicatives per apropar al conjunt de la ciutadania el ric patrimoni material i immaterial aportat pel campanar.
- Un altre objectiu és obrir el grup de campaners perquè es formin adequadament per realitzar els tocs i repics que s'incorporaran amb els bronzes rehabilitats.

Calendari d'execució

- Com a primera acció, es farà la fosa de la nova campana «Carme».
- Durant el primer trimestre de 2024 es retiraran totes les campanes de la basílica –a excepció de les dues civils, que marquen els quarts i les hores– que seran traslladades al taller d'una empresa especialitzada del País Valencià, on se'n realitzarà la restauració i instal·lació de nous elements de subjecció i accionament.
- El calendari preveu que les campanes, funcionalment rehabilitades, estiguin preparades per al cicle de repicades propi de la Festa Major de Les Santes del 2024.

masmm@masmm.org